

افزایش حقوق
معذنی زغال سنگسعد صدقی
رئیس انجمن زغال سنگ ایران

هفته گذشته حقوق دولتی معادن در سال ۱۳۹۹ از سوی وزارت صنعت، معدن و تجارت و با امضای تعدادی از اعضای شورای عالی معادن ابلاغ شد. در این مصوبه حقوق دولتی معادن براساس قیمتی از فروش محصول در سر معدن تعیین شده است که نسبت به سال گذشته تا ۴۰۰ درصد افزایش را نشان می‌دهد. انجمن زغال سنگ ایران میزان تاثیر افزایش نرخ حقوق دولتی بر معادن زغال سنگ را محاسبه کرده و براساس این بررسی مشخص شد مخارج و هزینه‌های معادن زغال‌سنگ با مصوبه جدید حدود ۲۰ برابر افزایش خواهد یافت. این رقم در نهایت بسیار بالاتر از ۴۰۰ درصد افزایشی است که از سوی دولت عنوان شده و ضربه سنگینی بر صنعت معادن زغال سنگ وارد می‌کند. به نظر می‌رسد که معادن زغال سنگ بیشترین آسیب را نسبت به باقی معادن دیده و این موضوع برای صنعت زغال سنگ کشور به هیچ وجه مناسب نبوده و ما را با بحران‌های بیشتری در آینده بسیار نزدیک روبرو خواهد کرد. این مقدار افزایش حقوق پرداختی معادن برای مس‌آور از ذهن و ناسازگار با منطق بود تا حدی که در ابتدا تصور کردیم این بخشنامه دچار اشتباه تایپی شده و منتظر اصلاحیه آن بودیم تا ارقام معقول‌تری در این بخشنامه دیده شود اما پس از مدتی متوجه شدیم که بخشنامه ابلاغ‌شده کاملاً درست بوده و این نرخ نجومی جدید صحت دارد. بنابراین، نامه‌ای مبنی بر اعتراض به این موضوع منتشر و به جناب وزیر صنعت، معدن و تجارت نیز ارسال کردیم که این بخشنامه جدید ۴ برابری حقوق پرداختی معادن به دولت، پیامدهای جبران‌ناپذیری برای معادن به‌ویژه معادن زغال سنگ خواهد داشت چراکه نه سوددهی معادن چند برابر شده و نه استخراج افزایش یافته که معادن توانایی پرداخت چنین حقوقی را داشته باشند. برای ما دلایل رخدادهای چنین اتفاقی واضح نیست و به نظر می‌رسد مسئولانی که این بخشنامه را مصوب کرده‌اند باید پاسخگو باشند که مبنای این عمل آنها چه بوده و بنابر نظر کارشناسان و فعالان حوزه معدن متناسب با شرایط موجود معادن، این افزایش ۴ برابری جنبه کارشناسی و فنی را ندارد. صاحبان معادن به‌ویژه انجمن معادن زغال سنگ ایران با مشاهده این بخشنامه شوکه شده و تاکنون نتوانسته‌اند برنامه‌های خود را با این نرخ ۴ برابری تطبیق دهند. می‌توان گفت افزایش حقوق پرداختی به دولت، برنامه‌ریزی و سازمان‌دهی فعالان حوزه معدن و صاحبان مشاغل را به‌شدت تحت تاثیر قرار داده است به‌ویژه اینکه با گذشت ۱۱ ماه از سال و بهره‌برداری معادن براساس نرخ حقوق دولتی مصوب پیشین این بخشنامه ابلاغ شده‌است. به عنوان مثال، وارد رستورانی می‌شوید و توقع دارید که بهای پرداختی شما در آخر، همان قیمتی باشد که در فهرست غذاها دیده‌اید. اما در آخر با تغییر و افزایش مبلغ پرداختی روبرو می‌شوید و راه برگشتی هم در کار نیست و باید مبلغ اضافه‌شده‌ای که انتظارش را نداشتید، بپردازید. در شگفتم که چرا شورای عالی معادن که دارای نمایندگان بخش خصوصی است، این پیشنهاد را به تصویب رسانده است. هرچند که دکتر شکوری به‌عنوان نماینده اتاق بازرگانی ایران در شورای عالی معادن آن را امضا نکردند اما توقع آن می‌رفت که قبل از آن با تشکل‌ها هماهنگ شده و درباره ارقام و مسائل اقتصادی امروزه معادن سوال می‌شد تا تصمیم منصفانه‌تر و معقول‌تری گرفته شود. طرح‌های وعده داده شده از سوی دولت مبنی بر حمایت معادن زغال سنگ بنا بر اجرایی شدن بوده اما ناهمتها تا به حال صورت نگرفته بلکه این بخشنامه افزایش ۴۰۰ درصدی پرداخت حقوق به دولت به تنهایی بر صنعت زغال سنگ تاثیر ۲ هزار درصدی داشته و این اتفاق در روزگار امروز که متأسفانه واردات زغال سنگ بیش از پیش در حال انجام است و معادن زغال سنگ ایران را با وجود ذخایر غنی تحت تاثیر قرار داده است، فشار بسیار بیشتری را به صنعت زغال سنگ کشور وارد می‌کند.

اعلام شده که در روزهای آینده احتمال تشکیل جلسه برای رسیدگی به این مسئله به همراه نهادهای مربوطه وجود دارد اما این موضوع نیازی به جلسه ندارد؛ تصمیم گرفته شده مشخص شد که اشتباه بوده و ما دلایل اشتباهات آن را در سه بند نوشته و به وزیر محترم صنعت، معدن و تجارت ارائه کردیم. حتی اگر جلسه هم برگزار شود باز هم دلایل ما تغییری نخواهد کرد و این طرح با اصلاحات جزئی، برای معادن همچنان زیان‌های مهمی در پی خواهد داشت. درباره این طرح افزایش حقوق پرداختی معادن، متأسفانه ما شاهد پاسخگو نبودن دولت و مسئولان مربوطه بودیم و تمامی این اقدامات نشانگر در نظر نگرفتن شرایط فعلی حوزه معدن است؛ چراکه این نوسانات و قوانین باعث زیان معادن و در نتیجه موجب بی‌اعتمادی سرمایه‌گذاران به صنعت و حوزه معدن شده و سرمایه‌ها را از معادن خارج خواهند کرد و در ادامه شاهد ورشکستگی و تعطیلی اغلب معادن در ایران خواهیم بود.

گروه معدن

editor@smtnews.ir

چشم‌انداز معدنی

editor@smtnews.ir

ارزوری دارند و می‌توانند جایگزین درآمدهای نفتی شوند، بودجه آنها باید با دقت مورد بررسی قرار گیرد و در صورت نیاز، اعتبارات این حوزه افزایش یابد. باتوجه به آنکه هدف گذاری‌های انجام شده دولت و مجلس، کاهش وابستگی به درآمدهای نفتی و رشد صادرات غیرنفتی کشور بوده و بخش معدن به‌عنوان مستعدترین حوزه برای جایگزینی نفت، مطرح است. بعید به نظر می‌رسد اتخاذ سیاست‌های انقباضی از جمله افزایش حقوق دولتی و افزایش عوارض صادرات، سیاست‌هایی راهبردی برای توسعه معدن تلقی شود.

در واکنش به افزایش ۴ برابری پرداخت حقوق دولتی معادن مطرح شد

حاشیه‌های یک بخشنامه بحث‌برانگیز

عکس: مصطفی

هفته گذشته حقوق دولتی معادن سال ۱۳۹۹ از سوی وزارت صنعت، معدن و تجارت و با امضای تعدادی از اعضای شورای عالی معادن ابلاغ شد. در این مصوبه حقوق دولتی معادن براساس قیمتی از فروش محصول در سر معدن تعیین شده که نسبت به سال گذشته افزایش ۴۰۰ درصدی را نشان می‌دهد. هرچند که این مسئله مخالفت‌های زیادی را در پی داشت و از شاخص‌ترین این اعتراضات می‌توان به امضا نشدن این بخشنامه از سوی بهرام شکوری، نماینده اتاق بازرگانی ایران در شورای عالی معادن اشاره کرد. اما این افزایش ۴ برابری دریافتی دولت از صاحبان معادن در روزگاری که تورم گلوئی اقتصاد کشور را فشرده و فعالان اقتصادی بیش از پیش در تولید با مشکلات بسیاری روبرو هستند، آیا پشتوانه کارشناسی شده و منطقی دارد؟ فعالان اقتصادی معتقدند توجه نکردن به تصمیم‌گیری‌ها و نبود حمایت‌های دولتی باعث تعطیلی بی‌دری پی‌بنگاه‌های اقتصادی مهمی در کشور خواهد شد. از این رو، درباره پرداخت حقوق دولتی و بخشنامه جدید افزایش ۴۰۰ درصدی این مبلغ، با کارشناسان و فعالان معدنی گفت‌وگو کرده‌ایم که در ادامه آن را می‌خوانید:

حقوق دولتی به سهم دولت که ناشی از استخراج و بهره‌برداری هر واحد از مواد معدنی است اطلاق می‌شود. دارندگان پروانه بهره‌برداری باید درصدی از بهای ماده معدنی را به نرخ روز و در چارچوب بودجه مصوب به‌عنوان حقوق دولتی به وزارت صنعت، معدن و تجارت پرداخت کنند. نحوه تعیین و محاسبه حقوق دولتی در کشورهای مختلف جهان متفاوت است، اما دلیل وضع آن یعنی پرداخت به مالک منابع معدنی در ازای بهره‌برداری از معدن،

به نوعی یکسان است. به عبارت دیگر، دو فلسفه در پشت دریافت حقوق دولتی از اشخاص حقیقی و حقوقی که به نوعی از منابع ملی مانند معادن بهره‌برداری می‌کنند وجود دارد؛ معادن ثروت‌های ملی یک کشور هستند که عموم جامعه باید از منافع آن سود ببرند، همچنین دولت باید برای توسعه معادن زیرساخت‌های مختلفی چون جاده، ریل، بنادر تجاری و منابع انرژی را فراهم سازد، به علاوه اینکه در اثر فعالیت‌های معدنی به محیط‌زیست،

کامران و کیسل، دبیر اتحادیه تولیدکنندگان و صادرکنندگان محصولات معدنی ایران؛ مدت‌هاست که بخش پرداخت حقوق معادن به دولت، برای صاحبان معادن با مشکلات زیادی روبرو است. ما برای حل بخشی از این مشکلات ۲ سال گذشته پیشنهاد دادیم که بخش نرم‌افزاری مالی و پرداختی‌های معادن اجرایی شود. حتی سازگار آن را ایجاد کرده و پیشنهاد مکانیزه شدن این مسئله را به کمیسیون معادن اتاق بازرگانی دادیم تا در پی آن از بار معضلات کاسته شود. همچنین از نظرات فردی و برداشت‌های شخصی معاونان مختلف موقت که هر کدام نظرات متفاوتی را داشتند و مدتی به سر کار بوده و سپس نقل مکان می‌کردند، دوری شود. برنامه این اقدام مکانیزه شدن پرداختی‌های دولتی هم با حساب تمامی شاخص‌ها برای ثبات چند ساله باشد. مشابه این اقدام را می‌توان در مسائل بانکی مشاهده

کرد؛ به‌عنوان مثال، بانک در صورت اعطای وام تعیین می‌کند که سالانه چقدر باید بازپرداخت داشته باشید. در طرح‌های توجیحی معدن نیز باید پرداختی‌های مربوطه مشخص و ضابطه‌مند باشد. طرح مکانیزه شدن پرداختی‌ها وارد بازی‌های متفاوتی شد. ابتدا این طرح را به نظام مهندسی معدن دادند و پس از آن دست‌به‌دست چرخید و بدون رخدادهای خاصی به فراموشی سپرده شد. مسئولان تمایل دارند که همه چیز دست آنها باشد. جالب است بدانید که جناب آقای دکتر اسماعیلی که نماینده مجلس و رئیس سازمان نظام مهندسی بودند، معاونت معدنی را مدتی نیز عهده‌دار شدند و ایشان را پس از مدتی برکنار کردند. جناب آقای دکتر پیش از آنکه عزل شوند این بخشنامه افزایش ۴۰۰ درصد پرداختی معادن را امضا کردند و این

مسئله یادگاری ایشان است. طرح افزایش ۴ برابری حقوق دولتی معادن به هیچ وجه دلیل فنی و کارشناسی و توجیه و استدلال اقتصادی ندارد. نماینده بخش خصوصی، جناب آقای شکوری، هم این طرح را امضا نکردند و با این طرح افزایش ۴۰۰ درصدی مخالف بودند. دلیل تصویب این بخشنامه به نظر می‌رسد تلافی‌ها و خصومت‌های شخصی است. **ناسامانی تصمیمات معدنی دولت** امضاهای طلایی و رانت‌های موجود در نهادهای اجرایی کشور، مشکلات زیادی را در راه توسعه اقتصادی به‌ویژه صنعت و معدن به وجود آورده است و متأسفانه هیچ اقدامی در این سال‌ها برای رفع این مسائل انجام نشده و هر روز شاهد این دست اتفاقات ناخوشایند در عرصه اقتصادی کشور هستیم. مشکل صاحبان معادن با این طرح صرفاً کاهش

حقوق معادن؛ معضلی قدیمی

میزان سودآوری آنها ایفا می‌کند. از طرف دیگر، اگر قرار است نرخ پرداخت حقوق دولتی معادن افزایش یابد کاهش پیدا کند، باید به نحو منصفانه‌ای باشد؛ به آن معنا که این‌گونه نباشد که یک معدن متناسب با شرایطی که داراست احساس کند در حق او اجحاف شده یا معدن دیگری حس بار کمتری بر روی دوش خود داشته باشد. **الزام تفاوت بین حقوق معادن** از عوامل مهم تعیین حقوق دولتی معادن می‌توان به تفاوت نوع ماده استخراجی و تولیدی معادن اشاره کرد؛ به این دلیل که میزان حاشیه سود این معادن و میزان تاثیر آنها بر بازار، صنعت و نرخ تمام‌شده تولید آن ماده کاملاً با هم متفاوت است. برای مثال، در معادن سنگ آهن، میزان سود و هزینه‌های هر معدن متناسب با درصد خلوص سنگ متفاوت است اما هر سال شاهد اشتباهات کارشناسان وزارت صنعت، معدن و تجارت به‌عنوان مهندسان معادن بازگرد و اختیار ملی صندوق به طور کامل با وزیر صنعت، معدن و تجارت است. اما متأسفانه این پول در بخش‌های دیگر هم استفاده می‌شود. به گفته برخی از کارشناسان، حوزه معدن اگر پرداختی‌های معادن در زیرساخت‌ها هزینه شود، بسیاری از مشکلات زیرساختی و توسعه‌ای حل خواهد شد. اما غیر از هزینه‌شدن این مبلغ در زیرساخت‌های معدنی، به دلیل آنکه معادن از ثروت‌های ملی کشور محسوب شده و عموم جامعه باید از منافع آن سود ببرند، آیا افزایش این حقوق پرداختی در توسعه و آبادانی کشور نقشی

میزان سودآوری آنها ایفا می‌کند. از طرف دیگر، اگر قرار است نرخ پرداخت حقوق دولتی معادن افزایش یابد کاهش پیدا کند، باید به نحو منصفانه‌ای باشد؛ به آن معنا که این‌گونه نباشد که یک معدن متناسب با شرایطی که داراست احساس کند در حق او اجحاف شده یا معدن دیگری حس بار کمتری بر روی دوش خود داشته باشد. **الزام تفاوت بین حقوق معادن** از عوامل مهم تعیین حقوق دولتی معادن می‌توان به تفاوت نوع ماده استخراجی و تولیدی معادن اشاره کرد؛ به این دلیل که میزان حاشیه سود این معادن و میزان تاثیر آنها بر بازار، صنعت و نرخ تمام‌شده تولید آن ماده کاملاً با هم متفاوت است. برای مثال، در معادن سنگ آهن، میزان سود و هزینه‌های هر معدن متناسب با درصد خلوص سنگ متفاوت است اما هر سال شاهد اشتباهات کارشناسان وزارت صنعت، معدن و تجارت به‌عنوان ناظر در صدور پروانه‌های بهره‌برداری هستیم و در نتیجه بسیاری از صاحبان معادن سالانه باید حقوق دولتی مضاعف بر واقعیت موجود معادن خود را بپردازند. به علاوه‌از نظر موقعیت مکانی نیز معادن با یکدیگر

محل هزینه کرد دریافتی‌ها

مشکلات محیط‌زیست نیز هنوز با برجاست و از این منابع مبلغی برای رفع آنها اختصاص نخواهد یافت. یکی از عمده اعتراضات معدنکاران و صاحبان معادن نیز مسئله محیط‌زیست و توسعه‌نیافتگی امکاناتی برای اهالی ساکن اطراف معادن است. درحالی که این حقوق دولتی که از سوی صاحبان معادن پرداخت می‌شود در اصل باید از سوی دولت صرف هزینه برای محیط‌زیست و توسعه مناطق معدنی شود که متأسفانه امروزه شاهد آن نیستیم. این پرداخت‌های مالی صاحبان معادن به دولت، وارد بودجه‌های دولت شده و در قسمت تخصیص‌های دولتی این مبلغ برای بودجه‌های هزاران میلیاردی شرکت‌های ورشکسته دولتی در نظر گرفته می‌شود. به عملی شدن این بخشنامه جدید وزارت صنعت،

معدن و تجارت شاهد تعطیلی بسیاری معادن خواهیم شد. ما این موضوع را به جناب سعیدمحمدی مطرح کردیم که خود علاوه بر آنکه سرپرست معاونت معدنی وزارت صنعت، معدن و تجارت هستند، جایگاه مدیرعامل مس سرچشمه را نیز دارا بوده و بالطبع درک بهتری از شرایط ایجاد شده خواهند داشت. امیدواریم ایشان با تجربیات زیادی که در حوزه تولید و فعالیت‌های معدن دارند، تجدیدنظر روی مسئله افزایش حقوق دولتی معادن انجام دهند. البته گفتنی است که این بخشنامه غیرقانونی است و قانون حدود پرداختی‌های معادن و اصول آن را مشخص کرده و اگر این بخشنامه به مرحله اجرایی شدن برسد، به احتمال قوی کار به دیوان عالی محاسبات کشور خواهد رسید.

سخن پایانی

براساس قانون، همه درآمدها در بخش معدن از تصرف ۳ تا ۳۰ درصد از حقوق دولتی و... باید به صندوق معادن بازگردد و اختیار ملی صندوق به طور کامل با وزیر صنعت، معدن و تجارت است. اما متأسفانه این پول در بخش‌های دیگر هم استفاده می‌شود. به گفته برخی از کارشناسان، حوزه معدن اگر پرداختی‌های معادن در زیرساخت‌ها هزینه شود، بسیاری از مشکلات زیرساختی و توسعه‌ای حل خواهد شد. اما غیر از هزینه‌شدن این مبلغ در زیرساخت‌های معدنی، به دلیل آنکه معادن از ثروت‌های ملی کشور محسوب شده و عموم جامعه باید از منافع آن سود ببرند، آیا افزایش این حقوق پرداختی در توسعه و آبادانی کشور نقشی

ایفا خواهد کرد؟ فعالان معدنی امیدوارند مسئله ایجاد شده بر سر پرداختی حقوق دولتی معادن هر چه زودتر حل شود چرا که معادن از صنعت‌های مهم و پایه‌های اقتصادی کشور هستند و اگر ستون اقتصادی کشور به بحران‌هایی فراتر از شرایط فعلی برسد، بیم آن است که بر بدنه اقتصاد کشور ضربه‌ای مهلک وارد شود. معادن کوچک و متوسط کشور در وضعیت نامناسب اقتصادی قرار گرفته‌اند و نیمی از معادن کشور به دلیل بحران‌های اقتصادی تعطیل شده‌اند و بخشی دیگر با تنها قسمتی از ظرفیت‌های خود مشغول کار هستند. در چنین شرایطی این‌گونه تصمیم‌گیری‌های مهم مالی برای معادن چیزی جز بحران‌های بیشتری در پی نخواهد داشت.